

JAN TERJE KAABY

BOKFØRINGSLOVEN

Med kommentarer til
lov, forskrifter og
god bokføringsskikk

4. utgave

FAGBOKFORLAGET

LES MER PÅ
FAGBOKFORLAGET.NO

BOKFØRINGSLOVEN

JAN TERJE KAABY

BOKFØRINGSLOVEN

4. utgave

MED KOMMENTARER TIL
LOV, FORSKRIFTER OG GOD
BOKFØRINGSSKIKK

FAGBOKFORLAGET

Copyright © 2025 by
Vigmostad & Bjørke AS
All Rights Reserved

1. utgave 2013
2. utgave 2015
3. utgave 2020
4. utgave 2025 / 1. opplag 2025

ISBN: 978-82-450-5845-1

Grafisk produksjon: John Grieg, Bergen
Grafisk design: Pandawer

Omslagsdesign ved forlaget
Omslagsfoto: Monica Ferreira Ask, BDO AS.

Spørsmål om denne boken kan rettes til:
Fagbokforlaget
Kanalveien 51
5068 Bergen
Tlf.: 55 38 88 00
e-post: fagbokforlaget@fagbokforlaget.no
www.fagbokforlaget.no

Materialet er vernet etter åndsverkloven.
Uten uttrykkelig samtykke er eksemplarframstilling
bare tillatt når det er hjemlet i lov eller avtale med
Kopinor.

Vigmostad & Bjørke AS er Miljøfyrtårn-sertifisert,
og bøkene er produsert i miljøsertifiserte trykkerier.

Forord

Bokføring danner grunnlaget for det meste av finansiell rapportering for norske foretak, herunder årsregnskap, skatte- og selskapsmeldinger med vedlegg som grunnlag for beskatning, skattemeldinger for merverdiavgift og a-meldinger for lønnsopplysningspliktige ytelser, skattetrekk og arbeidsgiveravgift. Av den grunn er bokføringsregelverket et av de mest sentrale regelverkene for interne regnskapsfunksjoner i foretakene og for eksterne regnskapsførere som fører regnskap for andre. Revisorer skal vurdere om ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for at foretakets bokføring er i samsvar med gjeldende lovkrav, noe som medfører at bokføringsreglene er av betydning også for revisorene. Ved offentlig etterkontroll av pliktig regnskapsrapportering kreves det at kontrollørene har inngående kjennskap til bokføringsreglene, og studenter som skal lære seg regnskapsføring, revisjon eller annet kontrollarbeid, har behov for å tilegne seg kompetanse om bokføringsreglene.

Høsten 2004 nærmet ikrafttredelsen av bokføringsloven seg. Jeg var på den tiden ansatt i fagavdelingen i revisjonsselskapet Deloitte og ble gjort ansvarlig for bokføringsområdet. Etter det har jeg fortsatt å arbeide med dette regelverket, herunder som sekretær og prosjektleder i Bokføringsstandardstyret frem til det ble avviklet i 2016, og som fagansvarlig regnskap i Regnskap Norge i perioden 2011–2019. I 2019 startet jeg i fagavdelingen i rådgivnings- og revisjonsselskapet BDO, hvor jeg nå er *director* og har fagansvar for bokføringsregelverket. Bokføringsstandardstyret ble reetablert i 2023, og jeg har nå også fått gleden av å lede arbeidet med videreutviklingen av god bokføringsskikk.

Gjennom fagstøtte, kursavholdelse, artikkelskriving, høringsarbeid, standardsetting mv. har jeg fått inngående kjennskap til utviklingen av bokføringsreglene og de praktiske utfordringer regelverket kan gi opphav til.

Behovet for en utfyllende omtale av regelverket, både hos interne og eksterne regnskapsførere, studenter, og revisorer og andre kontrollører, gjorde at jeg tok på meg oppgaven med å skrive denne boken.

Tredje utgave av denne kommentarutgaven var å jour med bokføringsregelverket pr. 01.01.20. Siden den tid har det tilkommet små og store nyheter som har gjort det nødvendig å oppdatere boken, herunder:

- Endringer i bokføringsforskriften, herunder i reglene om elektronisk oppbevaring av regnskapsmateriale i utlandet.
- Delegering av Finansdepartementets myndighet til å fastsette forskrifter.
- Nye prinsipputtalelser fra Skattedirektoratet om forståelsen av bokføringsregelverket.

- Endringer i tilleggende regelverk, for eksempel ny regnskapsførerlov, ny revisorlov og ny vareførselslov.
- Ny skattemelding og næringspesifikasjon for selskaper og enkeltpersonforetak.
- Reetablering av Bokføringsstandardstyret i Norsk RegnskapsStiftelse og utkast til endringer i bokføringsstandardene.
- Diskusjoner i fagmiljøet knyttet til forståelsen av bokføringsregelverket.

Fjerde utgave er oppdatert med alle disse nyhetene. Boken er à jour med lovendringer, forskriftsendringer og uttalelser fra Skattedirektoratet pr. 28.02.25, slik at den omhandler regelverket slik det gjelder fra og med 2025. I tillegg er omtalen på enkelte andre områder utvidet og oppdatert.

Jeg håper at brukerne av denne kommentarutgaven finner den å være et nyttig oppslagsverk i arbeidet med de omfangsrike og tidvis kompliserte bokføringsreglene, som har vært i stadig endring.

Tusen takk både til min arbeidsgiver BDO og min kjære samboer Hanne Aasum for støtten jeg har fått i arbeidet med denne omfattende boken.

Årnes, april 2025

Jan Terje Kaaby

Innhold

Del I Innledning.....	15
Kort historie	16
Norske bokføringsregler før bokføringsloven	16
Bokføringsloven.....	17
Definisjon av bokføring.....	23
Oppbygning av bokføringsloven.....	25
 Del II Lov, forskrifter og god bokføringsskikk med kommentarer	27
Kapittel 1 Virkeområde.....	28
Bokføringsloven § 1. Lovens virkeområde.....	28
Kapittel 2 Bokføringsplikt.....	29
Bokføringsloven § 2. Bokføringspliktige	29
Bokføringsforskriften § 1-1. Unntak fra bokføringsplikt	40
Kapittel 3 Pliktig regnskapsrapportering og personalliste.....	42
Bokføringsloven § 3. Pliktig regnskapsrapportering.....	42
Bokføringsloven § 3 a. Personalliste	45
Bokføringsforskriften § 2-1. Pliktig regnskapsrapportering	48
Kapittel 4 Grunnleggende prinsipper.....	52
Bokføringsloven § 4. Grunnleggende bokføringsprinsipper.....	52
Kapittel 5 Spesifikasjoner av pliktig regnskapsrapportering	71
Bokføringsloven § 5. Spesifikasjoner av pliktig regnskapsrapportering.....	71
Bokføringsforskriften § 3-1. Spesifikasjoner av pliktig regnskapsrapportering.....	83
Kapittel 6 Sporbarhet.....	120
Bokføringsloven § 6. Sporbarhet.....	120
Kapittel 7 Bokføring og ajourhold	136
Bokføringsloven § 7. Bokføring og ajourhold.....	136
Bokføringsforskriften § 4-1. Ajourhold.....	144
Kapittel 8 Valuta.....	148
Bokføringsloven § 8. Bokføringsvaluta.....	148

Bokføringsforskriften § 4-2. Bokføring i utenlandsk valuta	150
Kapittel 9 Retting	162
Bokføringsloven § 9. Retting av bokførte opplysninger	162
Kapittel 10 Dokumentasjon av bokførte opplysninger	166
Bokføringsloven § 10. Dokumentasjon av bokførte opplysninger.....	166
Bokføringsloven § 10 a. Særlige regler om dokumentasjon av kontantsalg	175
Bokføringsforskriften delkapittel 5-1. Dokumentasjon av salg av varer og tjenester	184
Bokføringsforskriften § 5-1-1. Salgsdokumentets innhold	189
Bokføringsforskriften § 5-1-1a. Språk i salgsdokument	211
Bokføringsforskriften § 5-1-2. Angivelse av partene	212
Bokføringsforskriften § 5-1-3. Nummerering og datering av salgsdokument	224
Bokføringsforskriften § 5-1-4. Leveringstidspunkt	237
Bokføringsforskriften § 5-1-5. Spesifikasjon av avgiftspliktig og avgiftsfritt salg mv.	237
Bokføringsforskriften § 5-1-6. Formidling	239
Bokføringsforskriften § 5-1-6a. Løpende ytelser	241
Bokføringsforskriften § 5-1-6b. Medlemskontingenter	242
Bokføringsforskriften § 5-1-7. Spesifikasjon ved salg av beltemotorsykkel eller firehjuls terrenggående motorsykkel	244
Bokføringsforskriften § 5-1-8. Disposisjon	245
Bokføringsforskriften delkapittel 5-2. Utstedelse av salgsdokument...	247
Bokføringsforskriften § 5-2-1. Utsteder av salgsdokument	248
Bokføringsforskriften § 5-2-1a. Utstedelse av salgsdokument ved formidling	265
Bokføringsforskriften § 5-2-2. Tidspunkt for utstedelse av salgsdokument og dokumentasjon av uttak	270
Bokføringsforskriften § 5-2-3. Månedlig fakturering	275
Bokføringsforskriften § 5-2-4. Løpende levering av varer og tjenester	276
Bokføringsforskriften § 5-2-5. Strøm, telefoni og lignende	280
Bokføringsforskriften § 5-2-6. Forskuddsfakturering	281
Bokføringsforskriften § 5-2-7. Kreditnota	295
Bokføringsforskriften § 5-2-8. Disposisjon	299
Bokføringsforskriften § 5-2-9. Filformat ved elektronisk utstedelse av salgsdokumenter	303
Bokføringsforskriften delkapittel 5-3. Særlig om dokumentasjon av kontantsalg	307
Bokføringsforskriften § 5-3-1. Definisjoner	308

Bokføringsforskriften § 5-3-2. Registreringer i kassasystemet.....	321
Bokføringsforskriften § 5-3-3. Forbud mot andre kassasystemer enn de som har produkterklæring.....	328
Bokføringsforskriften § 5-3-4. Krav til bruk av kassaskuff.....	329
Bokføringsforskriften § 5-3-5. Utskrift av salgskvittering mv.	336
Bokføringsforskriften § 5-3-6. Krav til dokumentasjon av returer mv.	343
Bokføringsforskriften § 5-3-7. Krav til dokumentasjon av andre korreksjonsposter.....	345
Bokføringsforskriften § 5-3-8. Registrering av vekselkasse og krav til dokumentasjon ved uttak av kontanter	347
Bokføringsforskriften § 5-3-9. Bruk av felles kassasystem	348
Bokføringsforskriften § 5-3-10. Overføring av opplysninger til annet oppbevaringsmedium	350
Bokføringsforskriften § 5-3-11. Reserver løsninger	351
Bokføringsforskriften § 5-3-12. Krav til innhold mv. i salgsdokument.....	352
Bokføringsforskriften § 5-3-13. Dokumentasjon av hver enkelt salgstransaksjon mv.....	363
Bokføringsforskriften § 5-3-14. Dagsoppgjør	367
Bokføringsforskriften § 5-3-15. Oppbevaring og tilgjengelighet ...	383
Bokføringsforskriften delkapittel 5-4. Unntak fra kravene om doku- mentasjon av kontantsalg	387
Bokføringsforskriften § 5-4-1. Ambulerende og sporadisk kon- tantsalg mv.	388
Bokføringsforskriften § 5-4-2. Oppsøkende salg til publikum	399
Bokføringsforskriften § 5-4-3. Salg fra automater	401
Bokføringsforskriften § 5-4-4. Salg fra andre ubetjente salgsste- der enn automater	404
Bokføringsforskriften § 5-4-5. Dagsoppgjør mv.....	407
Bokføringsforskriften § 5-4-6. Unntak for konkursbo	411
Bokføringsforskriften § 5-4-7. Dispensasjon.....	412
Bokføringsforskriften delkapittel 5-5. Dokumentasjon av kjøp	415
Bokføringsforskriften § 5-5-1. Kjøpsdokumentets innhold.....	415
Bokføringsforskriften § 5-5-2. Dokumentasjon av merverdiav- gift, tollavgift og særavgifter ved innførsel av varer	436
Bokføringsforskriften delkapittel 5-6. Dokumentasjon av andre bokførte opplysninger	440
Bokføringsforskriften § 5-6. Dokumentasjon av lønn mv.	440
Bokføringsforskriften § 5-7. Uttak av eiendeler og tjenester til veldedige og allmenntilgitt institusjoner og organisasjoner mv.	449
Bokføringsforskriften § 5-8. Uttak av eiendeler og tjenester til	

eiere, deltakere eller anvendelse i egen virksomhet	452
Bokføringsforskriften § 5-9. Reise- og oppholdsutgifter.....	455
Bokføringsforskriften § 5-10. Bevertningsutgifter mv.	459
Bokføringsforskriften § 5-11. Dokumentasjon av betalingstran- saksjoner.....	460
Bokføringsforskriften § 5-12. Dokumentasjon av andre regn- skapsmessige disposisjoner	467
Bokføringsforskriften § 5-13. Papir- og trykkvalitet.....	469
Bokføringsforskriften § 5-14. Dokumentasjon av medgått tid.....	473
Bokføringsforskriften § 5-15. Dokumentasjon av timebestillinger	481
Kapittel 11 Dokumentasjon av balansen.....	484
Bokføringsloven § 11. Dokumentasjon av balansen mv.....	484
Bokføringsforskriften § 6-1. Dokumentasjon av varelager	499
Bokføringsforskriften § 6-2. Dokumentasjon av bankinnskudd, lånegjeld, kontanter og lignende.....	505
Bokføringsforskriften § 6-3. Dokumentasjon av finansielle instru- menter	507
Bokføringsforskriften § 6-4. Dokumentasjon av avsetninger, ned- skrivninger mv.	509
Kapittel 12 Språk.....	512
Bokføringsloven § 12. Krav til språk	512
Kapittel 13 Oppbevaring og elektronisk tilgjengelighet.....	516
Bokføringsloven § 13. Oppbevaring.....	516
Bokføringsloven § 13 b. Elektronisk tilgjengelighet.....	563
Bokføringsforskriften § 7-1. Oppbevaringsmedium	568
Bokføringsforskriften § 7-2. Sikkerhetskopi	570
Bokføringsforskriften § 7-3. Unntak fra oppbevaringstid	576
Bokføringsforskriften § 7-4. Unntak fra oppbevaringssted	579
Bokføringsforskriften § 7-5. Adgang til å oppbevare elektronisk regnskapsmateriale i andre EØS-stater	582
Bokføringsforskriften § 7-6. Lukking av regnskapsperioder.....	588
Bokføringsforskriften § 7-7. Elektronisk tilgjengelighet.....	595
Bokføringsforskriften § 7-8. Gjengivelse av elektronisk bokførte opplysninger i standardisert form.....	600
Kapittel 14 Bistand og informasjon til kontrollmyndighet	614
Bokføringsloven § 14. Bistand og informasjon til kontrollmyndighet	614
Kapittel 15 Straff.....	620
Bokføringsloven § 15. Straff.....	620
Kapittel 16 Forskriftshjemmel og bransjeregler	632
Bokføringsloven § 16. Forskriftshjemmel.....	632

Bokføringsforskriften delkapittel 8-1. Bygge- og anleggsvirksomhet..	634
Bokføringsforskriften § 8-1-1. Virkeområde.....	634
Bokføringsforskriften § 8-1-2. Dokumentasjon av timer	637
Bokføringsforskriften § 8-1-2a. Utstedelse av salgsdokument	638
Bokføringsforskriften § 8-1-3. Krav om prosjektrengskap.....	642
Bokføringsforskriften § 8-1-4. Prosjektrengskapets innhold.....	646
Bokføringsforskriften § 8-1-5. Oppbevaringsplikt og sporbarhet	650
Bokføringsforskriften delkapittel 8-2. Taxinæring.....	661
Bokføringsforskriften § 8-2-1. Taksameter.....	662
Bokføringsforskriften § 8-2-2. Krav til innholdet i salgsdoku- mentet.....	663
Bokføringsforskriften § 8-2-3. Dokumentasjon av kontantsalg.....	664
Bokføringsforskriften § 8-2-4. Kassaavstemming.....	666
Bokføringsforskriften § 8-2-5. Oppbevaring.....	666
Bokføringsforskriften § 8-2-6. Dispensasjon.....	668
Bokføringsforskriften delkapittel 8-3. Frisørvirksomhet og skjønn- hetspleie.....	668
Bokføringsforskriften § 8-3-1. Spesifikasjon av omsetning og ut- tak, varekjøp og varebeholdning på varegrupper	669
Bokføringsforskriften § 8-3-2. Z-rapporter.....	672
Bokføringsforskriften § 8-3-3. Dokumentasjon av priser og time- bestillinger.....	672
Bokføringsforskriften § 8-3-4. Personalliste	673
Bokføringsforskriften § 8-4. (Opphevet)	674
Bokføringsforskriften delkapittel 8-5. Serveringssteder.....	674
Bokføringsforskriften § 8-5-1. Virkeområde.....	675
Bokføringsforskriften § 8-5-2. Spesifikasjon av omsetning, uttak, varekjøp og varebeholdning på varegrupper	677
Bokføringsforskriften § 8-5-3. Kassasystem mv.....	678
Bokføringsforskriften § 8-5-4. (Opphevet)	681
Bokføringsforskriften § 8-5-5. Dokumentasjon av priser	682
Bokføringsforskriften § 8-5-6. Personalliste	683
Bokføringsforskriften § 8-5-7. Oppbevaring.....	697
Bokføringsforskriften delkapittel 8-6. Hoteller mv.	698
Bokføringsforskriften § 8-6-1. Virkeområde.....	698
Bokføringsforskriften § 8-6-2. Bokføring	699
Bokføringsforskriften § 8-6-3. Spesifikasjon	699
Bokføringsforskriften § 8-6-4. (Opphevet)	700
Bokføringsforskriften § 8-6-5. Oppbevaring.....	700
Bokføringsforskriften delkapittel 8-7. Stats- og bygdeallmenninger...	701

Bokføringsforskriften § 8-7-1. Stats- og bygdeallmenninger	701
Bokføringsforskriften delkapittel 8-8. Utenlandske foretak som driver virksomhet på norsk sokkel, unntatt petroleumsutvinning og rørledningstransport, eller foretak som driver midlertidig virksomhet på land	702
Bokføringsforskriften § 8-8-1. Virkeområde	703
Bokføringsforskriften § 8-8-2. Bokføring	703
Bokføringsforskriften § 8-8-3. Spesifikasjon	704
Bokføringsforskriften § 8-8-4. Dokumentasjon	705
Bokføringsforskriften § 8-8-5. Oppbevaring.....	705
Bokføringsforskriften delkapittel 8-9. Petroleumsutvinning og rørledningstransport	706
Bokføringsforskriften § 8-9-1. Virkeområde	706
Bokføringsforskriften § 8-9-2. Bokføring	707
Bokføringsforskriften § 8-9-3. Dokumentasjon	707
Bokføringsforskriften § 8-9-4. Oppbevaring.....	708
Bokføringsforskriften delkapittel 8-10. Videreforhandlere av brukte varer, kunstverk, samleobjekter eller antikviteter	709
Bokføringsforskriften § 8-10-1. Virkeområde	709
Bokføringsforskriften § 8-10-2. Spesifikasjon av kjøp og salg.....	710
Bokføringsforskriften § 8-10-3. Dokumentasjon av kjøp.....	713
Bokføringsforskriften § 8-10-4. Dokumentasjon av salg	714
Bokføringsforskriften § 8-10-5. Dokumentasjon av beløp som nevnt i merverdiavgiftsloven § 4-6.....	714
Bokføringsforskriften § 8-10-6. Bokføring	715
Bokføringsforskriften § 8-10-7. Oppbevaring.....	717
Bokføringsforskriften § 8-11. Bokføringspliktige veldedige og allmennyttige institusjoner og organisasjoner.....	717
Bokføringsforskriften § 8-11-1. Virkeområde	718
Bokføringsforskriften § 8-11-2. Dokumentasjon	720
Bokføringsforskriften § 8-11-3. Unntak fra krav til dokumentasjon av kontantsalg.....	720
Bokføringsforskriften § 8-11-4. Oppbevaring.....	722
Bokføringsforskriften delkapittel 8-12. Bilverksteder og bilpleie.....	722
Bokføringsforskriften § 8-12-1. Bilverksteder og bilpleie	723
Bokføringsforskriften delkapittel 8-13. Finansvirksomhet	724
Bokføringsforskriften § 8-13-1. Virkeområde	724
Bokføringsforskriften § 8-13-2. Salgsdokument	725
Bokføringsforskriften § 8-13-3. Kunde- og leverandørspesifikasjon	730
Bokføringsforskriften § 8-13-4. Oppbevaring.....	731

Bokføringsforskriften delkapittel 8-14. Forsikringsselskaper og pensjonsforetak.....	733
Bokføringsforskriften § 8-14-1. Virkeområde.....	734
Bokføringsforskriften § 8-14-2. Salgsdokument	734
Bokføringsforskriften § 8-14-3. Kunde- og leverandørspesifikasjon	736
Bokføringsforskriften delkapittel 8-15. Kraftbransjen.....	739
Bokføringsforskriften § 8-15-1. Felles fakturering av nettjenester og elektrisk energi.....	740
Bokføringsforskriften § 8-15-2. Kundespesifikasjon	746
Kapittel 17 Ikrafttredelse	747
Bokføringsloven § 17. Ikrafttredelse.....	747
Bokføringsforskriften § 9-1. Ikrafttredelse.....	748
Kapittel 18 Endringer i andre lover	749
Bokføringsloven § 18. Endringer i andre lover	749
Litteratur.....	751
Stikkord	754

Boken gir kommentarer til bestemmelsene i bokføringsloven av 2004 med forskrifter. I kommentarene omtales forarbeider, bokføringsstandarter og uttalelser om god bokføringsskikk, uttalelser fra Skattedirektoratet og Finansdepartementet, relevante artikler og andre kilder. Fjerde utgave er oppdatert med bokføringsreglene pr. 01.01.25. I tillegg er omtalen på enkelte områder oppdatert og utvidet.

Bokføring danner grunnlaget for finansiell rapportering, herunder årsregnskap, skattemeldinger for formues- og inntektsskatt mv., skattemeldinger for merverdiavgift og a-meldinger på lønnsområdet. Av den grunn er bokføringsreglene sentrale for interne regnskapsfunksjoner og for eksterne regnskapsførere. Revisorer skal på sin side se til at foretakene oppfyller plikten til ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon i samsvar med bokføringsreglene. Ved offentlig etterkontroll kreves det at kontrollørene har inngående bokføringskompetanse. Studenter som skal lære seg regnskapsføring, revisjon eller annet kontrollarbeid har på samme måte behov for å tilegne seg kunnskaper om bokføringsreglene.

Jan Terje Kaaby er siviløkonom, statsautorisert revisor og statsautorisert regnskapsfører og arbeider som Director i Fagavdelingen i BDO med fagansvar for bokføringsregelverket. Han har tidligere vært fagansvarlig for bokføringsregelverket i Regnskap Norge og Deloitte. Jan Terje er leder av Bokføringsstandardstyret i Norsk RegnskapsStiftelse.

Han er mye brukt som artikkelforfatter og foreleser innenfor bokføringsregelverket, blant annet av Handelshøyskolen BI, Revisorforeningen, Regnskap Norge og Skattebetalerforeningen.

LES MER PÅ
FAGBOKFORLAGET.NO

**BESTILL
VURDERINGSEKSEMPLAR**

FAGBOKFORLAGET

www.fagbokforlaget.no

ISBN 978-82-450-5845-1

9 788245 058451